

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YETERLİKLERİNE İLİŞKİN LİKERT TİPİ BİR YETERLİK ALGISI ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ

DEVELOPMENT OF A LIKERT TYPE COMPETENCE PERCEPTION SCALE TOWARDS MEASUREMENT AND EVALUATION COMPETENCIES OF TEACHER CANDIDATES

Erol KARACA *

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yeterlik düzeylerini saptamaya yönelik bir ölçme aracı geliştirmek, geliştirilen bu ölçek yoluyla öğretmen adaylarının kendi algılarına dayalı olarak ölçme ve değerlendirme yeterlik düzeylerini saptamak ve bu ölçekten aldıkları puanlar bakımından kayıtlı olunan program değişkenine göre aralarında manidar farklar olup olmadığını araştırmaktır. Bu çalışmada çalışma grubu, yedi devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesinde Sınıf Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programlarına 2001-2002 öğretim yılında devam eden 1190 dördüncü sınıf öğrencisidir. Veriler, Delphi Tekniğinden yararlanılarak araştırmacı tarafından geliştirilen "Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Algısı Ölçeği" ile toplanmıştır. Ölçeğin geliştirilmesi aşamasında önce Delphi Tekniğinden yararlanılarak 99 madde oluşturulmuş, bu maddeler için madde-toplam, test-tekrar test korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Bu analizler sonucunda manidar olduğu görülen 99 maddeye ölçeğin yapı geçerliğini saptamak için faktör analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda da 75 maddeden oluşan dört faktörlü ölçek elde edilmiştir. Güvenirlik için ölçek iki hafta arayla uygulanmış, iki uygulama arasındaki farkın manidar olup olmadığını test etmek için ilişkili grup t-testi yapılmış, test tekrar test korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Varimax rotasyon sonucunda tasarlanan dört alt boyut ve ölçeğin tümü için Cronbach α katsayıları bulunmuştur. Bu bulgular, ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Ayrıca araştırmanın bulgu ve yorumlarına dayalı olarak öğretmen adaylarının tüm ölçek bazında ölçme ve değerlendirme yeterliklerini yeterince kazanamadıkları ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen Adayı, Yeterlik, Algı, Ölçek, Faktör Analizi, Ölçme ve Değerlendirme

ABSTRACT

The purpose of this study is to develop a measurement instrument to measure the level of measurement and evaluation competencies of teacher candidates, determine the level of measurement and evaluation competencies of teacher candidates according to their own perceptions by a measurement instrument and investigate whether is significant difference or not between their scale points considering the program they registered variable. In this research working group is 1190 fourth grade students who have been attending teacher training programs of classroom teacher, science and social sciences of education faculty of seven state universities in 2001-2002 academic year. Data were collected by Perception Scale for Measurement and Evaluation Competencies' (PSMEC) developed by researcher. The first of all, in the development phase of the scale, 99 items were convened and item-total and test retest correlation coefficients were calculated. As a result of the above analysis, factor analysis were carried out for 99 items, which were significant, in order to verify the construct validity of the scale and as a consequence of this analysis a scale with four factors and 75 items was developed. To confirm the reliability of the scale, it was applied again in three weeks intervals and test retest correlation coefficient was calculated. Cronbach α coefficients,

---

Öğr.Grv. Dr. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilimleri Bölümü

* Tel: 0-222-3350580/3532 Elektronik Posta: ekaraca@anadolu.edu.tr

one more time for reliability, were also calculated for the whole scale and 4 subscales, resulted from the varimax rotation and determined before. These findings reveal that the scale is valid and reliable. In addition According to research findings, based on the whole scale teacher candidates were found to be incompetent on measurement and evaluation.

Key Words: *Teacher Candidate, Competence, Perception, Scale, Factor Analysis, Measurement and Evaluation*

GİRİŞ

Türkiye’de 16.08.1997 tarihinde yürürlüğe giren 4306 sayılı Yasa ile ülke genelinde ilköğretim süresinin sekiz yıla çıkarılmasıyla birlikte, eğitim fakültelerinde daha nitelikli bireylerin yetiştirilmesi amacına hizmet etmek için tek tip program uygulamasına geçilerek ilköğretim ve ortaokul programları bütünleştirilmiştir. Ülke genelinde ilköğretim süresinin sekiz yıla çıkarılmasının ardından, yükseköğretim kurumlarının yeniden yapılandırılmasında, tüm eğitim fakültelerinin programlarını yeniden belirleyen Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından akreditasyon uygulaması tercih edilerek, 4.11.1997 tarihinde YÖK Yürütme Kurulunun almış olduğu karar doğrultusunda 1998-1999 eğitim-öğretim yılından itibaren akreditasyon uygulamasına geçilmiştir (Karşı ve diğerleri, 2001; YÖK, 1999; Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 1999; Küçükahmet, 1999).

Eğitim fakültelerinde yeniden yapılanma, öğretmen eğitiminin niteliğinin artırılması ve sürekli bir iç ve dış denetim ile sistemli olarak geliştirilmesi, öğretmen eğitiminin niteliğinin güvence altına alınması, öğretmen eğitiminin hizmet sunulan kesimlere belirli standartlara dayalı olarak yürütüldüğünün güvencesinin verilmesi amacıyla gerçekleştirilmeye çalışılmıştır (Kavak, 1999; YÖK, 1999). Söz konusu amaçlar doğrultusunda öncelikle sekiz yıllık zorunlu ilköğretim düzeyindeki sınıf öğretmeni ve alan öğretmeni gereksiniminin karşılanması, ortaöğretim öğretmenliğinin lisansüstü düzeye kaydırılması, gerek lisans gerekse lisansüstü düzeydeki öğretmen yetiştirme programlarında yer alan derslerin yeniden düzenlenmesi yoluna gidilmiştir (Küçükahmet, 1999).

Yeni düzenlemeye göre, lisans düzeyinde toplam on altı öğretmen yetiştirme programı geliştirilmiştir (YÖK, 1998). Yeni düzenleme ile birlikte, geçmişte kullanılan öğretmenlik formasyonu derslerinin daha çok eğitim bilimleri alanındaki teorik bilgilerden oluştuğu ve öğretmene meslekte gereksinim duyacağı uygulamaya dönük bilgi, beceri, bakış açılarını kazandırmakta yetersiz kaldığı düşüncesiyle YÖK tarafından “Öğretmenlik Formasyonu Programını” oluşturan dersler, yeniden belirlenmiştir (YÖK, 1998). Söz konusu bu düzenlemeden önce fakültele göre değişiklik göstermekle birlikte Eğitim Fakültelerinin Eğitim Bilimleri Bölümü dışındaki bölümlerinde öğretmen adaylarına öğretim programını geliştirme ve uygulama yeterliklerinin kazandırılabilmesi için “Program Geliştirme” dersi

haftalık olarak iki saat, iki kredi; “Genel Öğretim Yöntemleri” dersi ise haftalık olarak üç saat, üç kredi olmak üzere tüm lisans programlarında dördüncü yarıyılıda okutulmaktaydı. Ölçme-değerlendirme yeterliklerinin kazandırılabilmesi için “Ölçme ve Değerlendirme “ dersleri ise haftalık olarak üç saat, üç kredi olmak üzere tüm lisans programlarında beşinci yılda okutulmaktaydı (Sözer, 1991). Eğitim Fakültelerinde yeniden yapılanma ile “Program Geliştirme”, “Genel Öğretim Yöntemi” ve “Ölçme ve Değerlendirme” dersleri kaldırılarak, bu derslerde verilen öğretim programlarının geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesine ilişkin bilgi ve becerilerin, sadece “Öğretimde Planlama ve Değerlendirme” dersi ile verilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla öğretimin planlı yürütülmesi, çeşitli düzeylerde yapılan program geliştirme etkinliklerinin sınıf içi öğretim ve değerlendirme ile ilişkilendirilmesi düşüncesiyle, İşitme Engelliler Öğretmenliği, Zihin Engelliler Öğretmenliği ve Görme Engelliler Öğretmenliği Lisans Programları hariç diğer Lisans Programlarında “Öğretimde Planlama ve Değerlendirme” dersine yer verilmiştir. Haftalık olarak üç saati teori, iki saati uygulama olan bu dersin tüm lisans programlarında dördüncü yarıyılıda dört kredi olarak okutulması kararlaştırılmıştır.

Yeniden yapılanmaya geçilen 1998-1999 öğretim yılından itibaren uygulamaya konan öğretimde planlama ve değerlendirme dersi ile birlikte öğrencilere kazandırılması düşünülen istendik davranışların kazandırılıp kazandırılmadığı önemlidir. Dolayısıyla içeriği temel program geliştirme kavramları-süreçleri, ders programı, yıllık-ünite-günlük planların geliştirilmesi, içerik seçimi-organizasyonu, öğretim yöntemleri-stratejileri, materyallerin özellikleri-seçimi, ölçme-değerlendirme, değerlendirme yaklaşımları, test türleri, izleme-başarı testlerinin geliştirilmesi, sınav sorusu yazma teknikleri ve not verme olarak belirlenen (YÖK, 1998) “Öğretimde Planlama ve Değerlendirme” dersinin ölçme ve değerlendirme kısmı ile öğretmen adayları ölçme ve değerlendirme konusunda sahip olunması gereken yeterlikleri kazanıyor mu? sorusuna cevap aramak gerekmektedir. Çünkü öğretmen adaylarının sahip olmaları gereken ölçme ve değerlendirme yeterlik düzeylerini saptamaya yönelik kapsamlı bir çalışma olmadığı gibi, yapılan çalışmaların çoğunda da ölçme ve değerlendirme yeterlikleri, daha çok diğer öğretmen yeterlikleri ile birlikte dolaylı bir şekilde inceleme konusu yapılmaktadır. Bu bakımdan Eğitim Fakültelerinde öğretmen adaylarına “Öğretimde Planlama ve Değerlendirme” dersiyle kazandırılması öngörülen, eğitim sisteminin başarısı açısından son derece önemli olmakla birlikte bugüne kadar sistematik ve ölçülebilir davranışlar itibarıyla ortaya konulamamış olan ölçme ve değerlendirme yeterliklerinin öğretmen yetiştiren programlara yönelik yeni düzenleme ile ne ölçüde sağlandığının araştırılması gerekmektedir.

Bu araştırmanın temel amacı, öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yeterlik düzeylerini saptamaya yönelik bir ölçme aracı geliştirmek, geliştirilen bu ölçek yoluyla öğretmen adaylarının kendi algılarına dayalı olarak ölçme ve değerlendirme yeterlik düzeylerini saptamak ve bu ölçekten aldıkları puanlar bakımından kayıtlı olunan program değişkenine göre aralarında manidar farklar olup olmadığını araştırmaktır. Geliştirilen ölçek ile öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yeterliklerine ilişkin algılarının belirlenebileceği umulmaktadır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Bu çalışmada bir evren tanımı yapılarak buradan bir örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Araştırma, ders içerikleri bakımından mihver programlar olarak kabul edilen Sınıf Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programlarının (Kılıç ve Seven, 2002) bir arada bulunduğu yedi devlet üniversitesinin (Süleyman Demirel, Marmara, Gazi, Dicle, İnönü, Pamukkale ve Ondokuz Mayıs) Eğitim Fakültesinde bu programlara 2001-2002 öğretim yılında devam eden toplam 1381 dördüncü sınıf öğrencisinden oluşan çalışma grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu oluşturulurken ilk aşamada Eğitim Fakültelerinde Sınıf Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programları bulunan on yedi devlet üniversitesinin bölgelere göre dağılımı belirlenmiştir. Daha sonra her bölgeden söz konusu programların bir arada bulunduğu bir üniversite çalışma grubuna dahil edilmiştir.

Çalışma grubunu oluşturan üniversitelerin eğitim fakültesi Sınıf Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programlarına Mayıs 2002 tarihi itibarıyla devam eden dördüncü sınıf öğrenci sayısı ise yaklaşık olarak 1381'dir. Bu öğrencilerin 523'ü Sınıf Öğretmenliği, 409'u Fen Bilgisi Öğretmenliği, 449'u ise Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programlarına devam etmektedir.

Çalışma grubunu oluşturan üniversitelerin eğitim fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programlarına devam eden dördüncü sınıf öğrencilerine 515, Fen Bilgisi Öğretmenliği Programlarına devam eden dördüncü sınıf öğrencilerine 402 ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programlarına devam eden dördüncü sınıf öğrencilerine 446 olmak üzere toplam 1363 anket uygulanmıştır. 173 anket ise, yönergeye uygun şekilde doldurulmadığından analiz dışında tutulmuştur.

Ölçeğin Geliştirilmesi

Öğretmen adaylarının kendi algılarına dayalı olarak ölçme ve değerlendirme yeterliklerinin saptanması amacıyla hazırlanan veri toplama aracı geliştirilirken, ilk olarak alan uzmanları ve literatürden elde edilen bilgiler doğrultusunda öğretmen adaylarının sahip olmaları gereken ölçme ve değerlendirme yeterlik alanları saptanmıştır. Dört ana başlık altında toplanan ölçme ve değerlendirme yeterlik alanları şunlardır:

1. Öğretimin hedefini saptama konusundaki yeterlikler
2. Hedeflere uygun soru hazırlama konusundaki yeterlikler
3. Ölçme aracı geliştirme konusundaki yeterlikler
4. Ölçme aracını uygulama, analiz etme ve değerlendirme konusundaki yeterlikler

Daha sonra saptanan bu dört ana başlık altında yer alabilecek yeterliklerin belirlenmesi amacıyla, Delphi Tekniğinden yararlanılmıştır. Bu tekniğin özelliklerine uygun olarak Birinci Delphi Uygulamasında (Delphi uygulamasının ilk aşaması) katılımcılara yöneltilmek üzere, belirlenen ölçme ve değerlendirme yeterlik alanlarının her biriyle ilgili açık uçlu sorulardan oluşan anket formu hazırlanmış ve bu formlar görüşleri alınmak üzere, Eğitim Fakülteleri'nde Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme veya Öğretimde Planlama ve Değerlendirme derslerine giren deneyimli 150 öğretim elamanına posta ile gönderilmiştir. Birinci Delphi Uygulamasının başarılı sayılabilmesi için katılımcıların en az % 60'ı görüş bildirmelidir (Aydın, 1999). Anket formu gönderilerek görüşlerine başvuru alan 150 katılımcının 128'i anket formlarını cevaplayarak görüşlerini bildirmiştir. Buna göre % 85 oranında bir geri dönüş gerçekleşmiştir.

Ölçme ve değerlendirme yeterlikleri ile ilgili olarak 128 katılımcının anket formlarına verdikleri cevaplar ve bildirdikleri görüşler değerlendirilip yeterlik maddelerine dönüştürülerek İkinci Delphi Uygulamasında katılımcılara yöneltilmek üzere anket formu hazırlanmıştır. Söz konusu anket formunda 177 yeterlik maddesi, 4 yeterlik alanında gruplandırılmıştır.

İkinci Delphi Uygulamasında (Delphi uygulamasının ikinci aşaması) hazırlanan anket formu, ilk anket formunu cevaplandıran 128 katılımcıya tekrar gönderilmiştir. Katılımcılardan her bir yeterlik maddesine katılıp katılmadıklarını belirtmeleri istenmiştir.

Anket formunun ikinci kez uygulandığı bu aşamada 128 katılımcıdan 115'i formları doldurarak geri göndermişlerdir. İkinci Delphi Uygulamasının sonunda katılımcıların görüşleri incelenerek analiz edilmiştir. Uygulamaya katılan grup tarafından öğretmen adaylarına kazandırıldığı düşünülerek kabul edilen yeterlikler, araştırmacı tarafından belirlenen çok boyutluluk, esneklik, gözlenebilirlik ve ölçülebilirlik, yaygınlık, tutarlılık ve tekrarlanabilirlik ilkeleri doğrultusunda seçilerek diğerleri anketten

çıkarılmıştır. Buna göre Birinci Delphi Uygulamasında 128 katılımcının belirlediği 177 ölçme ve değerlendirme yeterliğinin 99'u, İkinci Delphi Uygulamasında 115 katılımcı tarafından kabul edilmiştir.

Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yeterlikleri Delphi Tekniği kullanılarak saptandıktan sonra, dil bakımından bir uzman tarafından incelenmiştir. Kapsam geçerliği açısından ise üniversitelerde görev yapan alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda, öğretmen adaylarının sahip olmaları gereken ölçme ve değerlendirme yeterliklerine ilişkin veri toplama aracının deneme formu, son şeklini almıştır. Öğretmen adaylarının sahip olmaları gereken yeterliklere ilişkin veri toplama aracının geçerlik ve güvenilirlik analizinin yapılabilmesi için hazırlanan veri toplama aracı deneme formu, ön deneme grubu olarak çalışma grubu dışında kalan Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği Programlarına devam eden 130 öğretmen adayına uygulanmıştır.

Araştırmada, ölçme ve değerlendirme yeterlik maddelerine verilecek tepkiler için 5'li dereceleme tercih edilerek, cevaplayıcılardan ölçekte yer alan her bir yeterlik ifadesini "hiç-az-orta-oldukça-tam" gibi beş kategoriden biriyle sınıflaması istenmiştir. Her cevaplayıcı için toplam puanın elde edilebilmesi için, en olumlu kategoriye 5 puan, en olumsuz kategoriye 1 puan verilerek toplanan cevaplar 1-5 arasında puanlanmıştır (Turgut, 1977).

Ölçeği oluşturacak maddelerin belirlenmesi amacıyla söz konusu öğretmen adaylarından elde edilen veriler üzerinde, her bir maddenin aritmetik ortalaması, standart sapması ve madde-toplam korelasyonları hesaplanmıştır. "Madde-toplam korelasyon katsayısının genel kabul gören .20 değerinin üzerinde olması ölçütü esas alınmıştır" (Tavşancıl ve Keser, 2002, 87). Ölçekte yer alan maddelerin ortalaması 2.78-4.18 arasında, standart sapmaları ise .68-1.21 arasındadır. Ölçekte bulunan maddelerin ayırt ediciliğini değerlendirmek amacıyla yapılan madde analizi sonuçları incelendiğinde, madde-toplam korelasyonlarının .29 ile .74 arasında yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulgu, 99 yeterlik ifadesinin her birinin ayırt edici özelliğe sahip olduğunu göstermektedir. Tüm ölçeğin güvenilirlik katsayısı Cronbach α =.98 olarak bulunmuştur. Bu değerler, ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Ön deneme sonucunda maddelerin gayet iyi anlaşıldığı, ancak çok az sayıda maddenin ifade değişikliği gerektirdiği anlaşılmıştır. İfade değişikliği gerektiren maddeler değiştirilerek veri toplama aracına son şekli verilmiştir.

Ön deneme grubuna uygulanıp son şekli verilen Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Algısı Ölçeği, araştırmaya dahil edilen 1190 öğretmen adayına

uygulanmıştır. Uygulama sonrası öncelikle ölçek toplam puanlarının dağılımına bakılmıştır. Ölçekte 99 madde bulunduğundan, beklenen en düşük puan 99.00, en yüksek puan 495.00, genişlik ise 396.00'dır. Ölçek puanlarından elde edilen en düşük puan 157.00, en yüksek puan 495.00'dir. Genişlik 338.00 bulunmuştur. Ölçeğin beklenen genişliğin önemli bir kısmını kapsadığı görülmektedir. Ölçek ortalaması 373.43, ortancası 377.00 ve standart sapma 55.84 olarak hesaplanmıştır. Çarpıklık katsayısı -.49 bulunmuş, basıklık katsayısı .43'tür. Bu istatistikler ölçek puanları dağılımının normal dağılıma çok yakın olduğunu göstermektedir.

Ölçek toplam puanlarının dağılımına bakıldıktan sonra her bir maddenin aritmetik ortalama ve standart sapması hesaplanmış, madde-toplam ve test-tekrar test analizi yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek için, faktör analizi uygulanmıştır. Ölçeğin kararlılığı üç hafta arayla araştırmaya dahil edilen 1190 öğretmen adayından 31'ine uygulanan test-tekrar test ile saptanmıştır. İki uygulama arasındaki ilişki her madde ve ölçeğin tümü için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile hesaplanmıştır.

Faktör analizi, ölçme aracının yapısını aynı yapıyı ya da niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi, az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan bir istatistiksel tekniktir (Büyüköztürk, 2002; Ülkü ve Koç, 1978; Balcı, 1997). Faktör analizine çok çeşitli amaçlarla başvurulabilir (Baykul, 2000). Bu araştırmada faktör analizi ölçeğin yapısını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Faktör analizinde faktör yük değeri .45'in üstünde olan maddeler alınmış ve bu ölçüte göre 99 maddenin birinci faktörde yer aldığı ve birinci faktör yük değerlerinin .45 ile .67 arasında değiştiği gözlenmektedir. Bu durum Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Algısı Ölçeğinin genel bir faktöre sahip olduğunu göstermektedir. Temel bileşenler analizinde birinci faktörün açıkladığı varyansın %35.51 olması da bunun bir göstergesidir.

Ölçekte bulunan maddelerin ayırt ediciliğini değerlendirmek amacıyla yapılan madde analizi sonuçları incelendiğinde madde-toplam korelasyon katsayısı .45 ile .66 arasında değişmektedir. Ölçekte yer alan maddelerin ortalaması 3.17-4.13 arasında, standart sapmaları ise .82-1.14 arasındadır. Her madde için hesaplanan test-tekrar test korelasyon katsayısı sonuçları da .36-.79 arasındadır ve .05 düzeyinde manidar bulunmuştur.

Temel bileşenler analizi uygulanan 99 madde öz değeri 1.00'dan büyük olan 16 faktör altında toplanmaktadır. Dolayısıyla Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Algısı Ölçeği en çok 16 faktörlü kabul edilebilir. Ancak ölçek geliştirilirken saptanan öğretmen adaylarının sahip olması gereken ölçme ve değerlendirme yeterlik alanları dikkate alınarak, ölçeğe 4 faktörlü

bakıldığında; dört faktör tarafından açıklanan toplam varyans %44.80'dir. Temel Bileşenler Analizine göre birinci faktörün sırasıyla öz değeri 35.16 açıkladığı varyans %35.51, ikinci faktörün 3.58, %3.62, üçüncü faktörün 3.45, %3.48 ve son olarak dördüncü faktörün 2.17, %2.20'dir. "Faktör analizi sonunda elde edilen varyans oranları ne kadar yüksek olursa, ölçeğin faktör yapısı da o kadar güçlü olmaktadır" (Gorsuch, 1974; Lee ve Comrey, 1979. Akt. Tavşancıl ve Keser, 2002, 87). "Sosyal bilimlerde %40 ile %60 arasında değişen varyans oranları yeterli kabul edilmektedir" (Scherer, Wiebe Luther, Adams, 1988. Akt. Tavşancıl ve Keser, 2002, 87). Maddelerle ilgili olarak tanımlanan dört faktörün ortak varyanslarının .51 ile .77 arasında değiştiği görülmektedir. Bu bulgu analizde önemli faktör olarak belirlenen dört faktörün birlikte maddelerdeki toplam varyansın ve ölçeğe ilişkin varyansın önemli bir kısmını açıkladığını göstermektedir.

Öğretmen adaylarının sahip olması gereken ölçme ve değerlendirme yeterlik alanları dikkate alınarak ölçek dört alt boyutta tasarlandığı için, faktörlerin kendileriyle yüksek ilişki veren maddeleri bulmaları ve daha kolay yorumlanabilmeleri amacıyla varimax tekniği uygulanarak rotasyon işlemi yapılmıştır (Büyüköztürk, 2000).

Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Algısı Ölçeğinin faktör yapılarını incelemek amacıyla uygulanan varimax rotasyon sonucu ölçekteki maddelerin madde-toplam korelasyon katsayıları, temel bileşenler analizi sonuçları ve dört faktördeki yük değerleri Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1'de "Sıra No" maddelerin faktör analizinden sonraki numaralarını, "Madde No" ise faktör analizinden önceki numaralarını göstermektedir. Çizelgede ayrıca .30'un altında olan madde faktör yük değerleri gösterilmemiştir. Aynı yapıyı ölçmeyen maddelerin ayıklanmasında; maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerlerinin yüksek olmasına ve maddelerin tek bir faktörde yüksek, diğer faktörlerde ise düşük yük değerine sahip olmasına dikkat edilerek, maddelerin faktör yüklerinin en az .45 ve tek faktör altında yer alması (maddenin iki ayrı faktör altında yüksek faktör yükü alması durumunda farkın en az .10 olması) ölçütleri (Büyüköztürk, 2002) esas alınmıştır. Bu ölçütlere göre faktör yükleri .45'in altında olan ve faktör yükleri yüksek olmakla birlikte iki ayrı faktör altında toplanan 10, 19, 20, 33, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 57, 66, 67, 68, 69, 77 ve 78. Maddeler ölçekten çıkartılmış ve 75 madde kalmıştır.

Ölçekte kalan 75 maddenin 55-99. maddelerinin birinci faktörde, 25-41. maddelerinin ikinci faktörde, 11-24. maddelerinin üçüncü faktörde ve 1-9. maddelerinin dördüncü faktörde daha yüksek değerler verdikleri anlaşılmaktadır. Buna göre ölçeğin birinci faktörünün otuz sekiz maddeden (55, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 79, 80, 81,

82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98 ve 99), ikinci faktörünün on altı maddeden (25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40 ve 41), üçüncü faktörünün on iki maddeden (11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23 ve 24) ve dördüncü faktörünün dokuz maddeden (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9) oluştuğu görülmektedir. Yukarıda belirtilen maddelerin ölçekten çıkarılmasıyla 75 madde kalmış ve tekrar 75 maddelik ölçeğe faktör analizi uygulanmıştır. Buna göre birinci faktörde yer alan otuz sekiz maddenin faktördeki yük değerleri .47-.66; ikinci faktörde yer alan on altı maddenin faktördeki yük değerleri .41-.67; üçüncü faktörde yer alan on iki maddenin faktördeki yük değerleri .46-.76 ve dördüncü faktörde yer alan dokuz maddenin faktördeki yük değerleri .47-.67 arasında değişmektedir. Birinci faktör ölçeğe ilişkin toplam varyansın %18.80'ini, ikinci faktör %11.28'ini, üçüncü faktör %9.32'sini, dördüncü faktör %6.83'ünü açıklamaktadır. Dört faktör tarafından açıklanan toplam varyans %45.43'tür. Dört faktörün maddelerde açıkladıkları ortak varyans ise .35-.62 arasında değişmektedir.

Faktörler, maddelerin içerdiği anlamlar dikkate alınarak adlandırılmaya çalışılmıştır. Birinci faktör, belirlenmiş olan “Ölçme Aracını Uygulama, Analiz Etme ve Değerlendirme Konusundaki Yeterlikler”, ikinci faktör, “Hedeflere Uygun Soru Hazırlama Konusundaki Yeterlikler”; üçüncü faktör, “Ölçme Aracı Geliştirme Konusundaki Yeterlikler” ve dördüncü faktör ise, “Öğretimin Hedefini Saptama Konusundaki Yeterlikler” adı altında toplanmıştır.

Çizelge 1

Varimax Rotasyon Sonucu Ölçekteki Maddelerin Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları, Temel Bileşenler Analizi Sonuçları ve Dört Faktördeki Yük Değerleri

S	M	M a	F a	F a	Rotasyon Sonrası Yük Değeri
---	---	-----	-----	-----	-----------------------------

					Faktör-1	Faktör-2	Faktör-3	Faktör-4
1	M97	.51	.53	.65	.66			
2	M92	.51	.52	.66	.65			
3	M90	.49	.54	.64	.64	.31		
4	M88	.51	.51	.66	.64			
5	M86	.47	.51	.64	.64			
6	M89	.48	.52	.63	.63	.32		
7	M94	.49	.50	.66	.63			
8	M85	.45	.48	.63	.63			
9	M96	.48	.50	.64	.63			
10	M82	.47	.48	.64	.63			
11	M98	.52	.48	.63	.62			

Çizelge 1 - devam

Sıra No	Madde No	Madde-Toplam Korelasyonu	Faktör Ortak Varyansı	Yük Faktör-1 Değeri	Rotasyon Sonrası Yük Değeri			
					Faktör-1	Faktör-2	Faktör-3	Faktör-4
12	M91	.49	.51	.63	.62			
13	M87	.48	.47	.62	.62			
14	M95	.51	.50	.62	.62	.31		
15	M93	.61	.47	.61	.61			
16	M83	.57	.47	.62	.60			
17	M84	.54	.45	.60	.58			
18	M99	.59	.44	.61	.58			
19	M80	.58	.43	.60	.56		.30	
20	M79	.56	.50	.67	.55		.38	
21	M64	.55	.44	.64	.55			
22	M76	.56	.46	.67	.54			
23	M62	.60	.44	.63	.53		.34	
24	M72	.57	.45	.66	.52			
25	M75	.52	.37	.57	.52			
26	M71	.60	.43	.65	.51		.31	
27	M81	.59	.41	.56	.50	.38		
28	M70	.58	.39	.62	.50			
29	M74	.56	.38	.57	.50	.33		
30	M63	.63	.41	.61	.49		.36	

31	M65	.55	.37	.60	.49		
32	M60	.61	.40	.59	.49	.39	
33	M56	.61	.41	.64	.48		.33
34	M73	.64	.35	.57	.48		
35	M58	.60	.40	.60	.48	.38	
36	M55	.58	.40	.64	.47		.30
37	M61	.61	.40	.62	.47		.35
38	M59	.61	.37	.59	.47	.33	
39	M36	.61	.57	.61		.67	
40	M35	.58	.52	.55		.67	
41	M27	.57	.52	.58		.65	
42	M28	.58	.49	.52		.65	
43	M30	.59	.52	.59		.63	
44	M37	.60	.53	.61		.63	
45	M38	.59	.55	.65		.62	
46	M29	.62	.50	.60		.61	

Çizelge 1 - devam

Sıra No	Madde No	Madde-Toplam Korelasyonu	Faktör Ortak Varyansı	Yük Faktör-1 Değeri	Rotasyon Sonrası Yük Değeri			
					Faktör-1	Faktör-2	Faktör-3	Faktör-4
47	M31	.58	.46	.58		.56		
48	M25	.59	.42	.56		.54		
49	M32	.62	.42	.57		.52		
50	M26	.64	.44	.61		.51		
51	M34	.56	.47	.64	.30	.51	.30	
52	M39	.56	.45	.61		.50	.32	
53	M40	.56	.43	.60		.48	.34	
54	M41	.65	.42	.64	.35	.41		
55	M14	.65	.62	.49			.76	
56	M13	.58	.61	.50			.75	
57	M15	.56	.48	.52			.63	
58	M16	.62	.52	.61			.60	
59	M12	.50	.45	.53			.59	
60	M24	.59	.47	.57			.59	
61	M17	.61	.45	.57			.53	
62	M23	.63	.45	.57			.53	
63	M21	.61	.47	.60			.52	
64	M22	.64	.44	.59			.50	
65	M11	.62	.38	.49			.48	.34
66	M18	.63	.37	.55			.46	
67	M4	.62	.55	.51				.67

68 M3	.65	.52	.49	.66
69 M2	.60	.52	.51	.64
70 M5	.65	.48	.46	.64
71 M6	.61	.50	.49	.63
72 M7	.64	.46	.49	.59
73 M1	.65	.45	.51	.57
74 M8	.62	.38	.45	.52
75 M9	.60	.35	.48	.47
<hr/>				
Açıklanan Varyans				
Toplam = % 46.22				
Faktör-1 = % 18.80				
Faktör-2 = % 11.28				
Faktör-3 = % 9.32				
Faktör-4 = % 6.83				
Cronbach α = .97				

Faktör analizi sonuçları incelendiğinde, öğretmen adaylarının sahip olması gereken ölçme ve değerlendirme yeterlikleri olarak ölçekteki 75 maddenin rotasyon sonrası faktör yük değerlerinin .41 ile .76 arasında değiştiği gözlenmektedir. Bu bulgu, ölçeğin birbiriyle yüksek düzeyde ilişkili olan maddelerden oluştuğunu ve ölçme ve değerlendirme yeterlikleri olarak tanımlanan yapıyı ölçtüğünü göstermektedir. Faktör ortak varyansı ise %46.22'dir. Bu bulgu da ölçeğin faktör yapısının güçlü olduğunu göstermektedir.

Ölçekte bulunan maddelerin ayırt ediciliğini değerlendirmek amacıyla yapılan madde analizi sonuçları incelendiğinde, madde-toplam korelasyonlarının .45 ile .65 arasında yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulgu, 75 yeterlik ifadesinin her birinin ayırt edici özelliğe sahip olduğunu göstermektedir. Tüm ölçeğin güvenilirlik katsayısı Cronbach α =.97 olarak bulunmuştur. “Ölçme Aracını Uygulama, Analiz Etme ve Değerlendirme Konusundaki Yeterlikler” olarak adlandırılan birinci faktörde bulunan maddelerin ayırt ediciliğini değerlendirmek amacıyla yapılan madde analizi sonuçları incelendiğinde her madde için hesaplanan madde-toplam korelasyon katsayısı .45-.64 arasında değişmektedir. Test-tekrar test korelasyon katsayısı sonuçları da .37-.77 arasındadır ve .05 düzeyinde manidar bulunmuştur. Birinci faktörün güvenilirlik katsayısı Cronbach α =.96'dır. “Hedeflere Uygun Soru Hazırlama Konusundaki Yeterlikler” olarak adlandırılan ikinci faktörde bulunan maddelerin ayırt ediciliğini değerlendirmek amacıyla yapılan madde analizi sonuçları incelendiğinde her madde için hesaplanan madde-toplam korelasyon katsayısı .56-.65 arasında değişmektedir. Test-tekrar test korelasyon katsayısı sonuçları da .36-.70 arasındadır ve .05 düzeyinde manidar bulunmuştur. İkinci faktörün güvenilirlik katsayısı Cronbach α =.93'dır. “Ölçme Aracı Geliştirme

Konusundaki Yeterlikler” olarak adlandırılan üçüncü faktörde bulunan maddelerin ayırt ediciliğini değerlendirmek amacıyla yapılan madde analizi sonuçları incelendiğinde her madde için hesaplanan madde-toplam korelasyon katsayısı .50-.65 arasında değişmektedir. Test-tekrar test korelasyon katsayısı sonuçları da .37-.79 arasındadır ve .05 düzeyinde manidar bulunmuştur. Üçüncü faktörün güvenilirlik katsayısı Cronbach $\alpha=.90$ 'dır. “Öğretimin Hedefini Saptama Konusundaki Yeterlikler” olarak adlandırılan dördüncü faktörde bulunan maddelerin ayırt ediciliğini değerlendirmek amacıyla yapılan madde analizi sonuçları incelendiğinde ise her madde için hesaplanan madde-toplam korelasyon katsayısı .60-.65 arasında değişmektedir. Test-tekrar test korelasyon katsayısı sonuçları da .37-.68 arasındadır ve .05 düzeyinde manidar bulunmuştur. Dördüncü faktörün güvenilirlik katsayısı ise Cronbach $\alpha=.86$ 'dır. Bu değerler ölçeğin güvenilir olduğunun bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Yeterliklerine Sahip Olma Düzeyleri Nedir?

“Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Algısı Ölçeği”nin son halinde toplam 75 madde olduğu için beklenen en düşük puan 75.00, en yüksek puan ise 375.00, genişlik ise 300.00'dür. Öğretmen adaylarının belirlenen bu yeterliklere sahip olma düzeylerine ilişkin elde ettikleri en yüksek puan 375.00, en düşük puan 122.00'dir. Genişlik ise 253.00 bulunmuştur. Ölçeğin beklenen genişliğin önemli bir kısmını kapsadığı görülmektedir. Ölçek ortalaması 284.56, ortancası 288.00 ve standart sapma 42.06 olarak hesaplanmıştır. Çarpıklık katsayısı -.52 bulunmuş, basıklık katsayısı .44'tür. Bu değerler ölçek puanları dağılımının normal dağılıma yakın olduğunu göstermektedir.

Öğretmen adaylarının 75 yeterlikten oluşan ölçme ve değerlendirme yeterliklerine sahip olma düzeylerine ilişkin toplam ortalama puan 3.79, standart sapma ise .95'dir.

Öğretmen adaylarının belirlenen ölçme ve değerlendirme yeterliklerinden görece olarak en fazla sahip olduklarını düşündükleri üç yeterlik sırasıyla “Sınav kağıdının düzeni ile ilgili ilkeleri sınavı hazırlarken uygulayabilme”, “Sınav soru sayısını belirleme”, “akıcı, açık ve anlaşılır bir dille soruları yazabilme” iken, en az sahip olduklarını düşündükleri üç yeterlik ise sırasıyla “ölçme araçları türlerine uygun istatistikî işlemleri bilme”, “ölçme araçları türlerine uygun istatistikî işlemleri yapabilme”, “belirtke tablosunu tüm öğrenme hedeflerini kapsayacak şekilde hazırlayabilme”dir. Öğretmen

adaylarının ölçme ve değerlendirme yeterliklerine sahip olma düzeylerine ilişkin ortalama puanları 3.17-4.13 arasında, standart sapmaları ise .82-1.11 arasında değişmektedir.

Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yeterlikleri bakımından yeterli olup olmadıklarını belirleyebilmek için ise “Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Algısı Ölçeği”nden elde edilen aritmetik ortalama ile %80’lik tam öğrenme ölçütüne göre ölçekten alınabilecek en yüksek puan ($\bar{X}=375.00$) esas alınarak saptanan yeterlik ölçüsü puanı ($\bar{X}=300.00$) arasındaki farkın manidar olup olmadığını test etmek için t-testi yapılmış ve sonuçları Çizelge 2’de gösterilmiştir.

Çizelge 2

“Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Algısı Ölçeği” Puanları Ortalamasının Yeterlik Ölçüsü Puanından Farkına İlişkin t-Testi Sonuçları

Değişken	Yeterlik Ölçüsü Puanı=300.00					
	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Puan	1190	284.56	42.06	1189	12.666*	.000

**p<.01

Çizelge 2’de görüldüğü gibi, “Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Algısı Ölçeği”nden elde edilen aritmetik ortalama ile yeterlik ölçüsü puanı arasındaki fark manidar bulunmuştur ($t_{(1189)}=12.666$, $p<.01$). Buna göre öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yeterlik puanları ortalaması, araştırmada kabul edilen yeterlik ölçüsü puanının altındadır. Bu sonuç, öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yeterlik puanlarının, sahip olunması gerektiği gibi yüksek düzeyde olmadığını göstermektedir. Bu sonuca bağlı olarak öğretmen adaylarının söz konusu yeterlikleri yeterince kazanamadıkları görülmektedir.

Araştırma ile belirlenen bu sonucun, Gökçe (1999) tarafından yapılan “İlköğretim Öğretmenlerinin Yeterlikleri” adlı araştırmanın bulgularıyla da bir paralellik gösterdiği gözlenmiştir. Söz konusu araştırmada da, öğretmenlerin 12 yeterlikten oluşan “öğrenci başarısını değerlendirme” alanındaki yeterliklere “orta” düzeyde sahip oldukları ve bu yeterlikleri yeterince kazanamadıkları saptanmıştır. Ayrıca araştırma ile belirlenen bu sonucun, Ulutaş (2003) tarafından yapılan “Genel Liselerdeki Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Alanındaki Yeterlikleri İle Ölçme ve Değerlendirme İlkelerini Uygulama Düzeylerinin Araştırılması” adlı

araştırmanın bulgularıyla da bir paralellik gösterdiği gözlenmiştir. Söz konusu araştırmada da öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusunda beklenen davranışların yaklaşık yarısından azına sahip oldukları saptanmıştır.

Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Yeterlikleri, ÖDYAÖ'nden Aldıkları Puanlar Bakımından Kayıtlı Olunan Programa Göre Farklılık Göstermekte midir?

Kayıtlı olunan programlara göre öğretmen adaylarının “Ölçme ve Değerlendirme” yeterlik puanları arasında fark olup olmadığını saptamak üzere yapılan bir boyutlu varyans analizi sonuçları Çizelge 3’te verilmiştir.

Çizelge 3

Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Düzeylerinin Kayıtlı Olunan Programlara Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Manidar Fark
Gruplararası	14471.857	2	7235.929	4.111*	.017	1-2
Gruplarıçi	2089093.871	1187	1759.978			
Toplam	2103565.728	1189				

Varyansların homojenliği için Levene Testi $F=1.976$; $sd=2, 1187$; $p=.139$
* $p<.05$

Kayıtlı olunan programlara göre araştırmaya katılan öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yeterlik düzeylerine ilişkin puan ortalamaları arasında Sınıf Öğretmenliği Programına kayıtlı olan öğretmen adayları en yüksek ortalamaya ($\bar{X}=288.96$), Fen Bilgisi Öğretmenliği Programına kayıtlı olan öğretmen adayları ise en düşük ortalamaya ($\bar{X}=281.20$) sahiptir.

Çizelge 3’te görüldüğü gibi, kayıtlı olunan programlara göre öğretmen adaylarının “Ölçme ve Değerlendirme” yeterlik puanları ortalamaları arasındaki farkın manidarlığını test etmek için yapılan varyans analizi sonucunda F değeri manidar bulunmuştur ($F_{(2-1187)}=4.111$, $p<.05$). Kayıtlı oldukları programlara göre öğretmen adaylarının “Ölçme ve Değerlendirme” yeterlik puanları arasında manidar fark vardır. Başka bir deyişle öğretmen adaylarının “Ölçme ve Değerlendirme” yeterlik düzeyleri kayıtlı olunan programlara bağlı olarak manidar bir şekilde değişmektedir. Kayıtlı olunan programlar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçları Çizelge 4’te verilmiştir.

Çizelge 4

Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Düzeylerinin Kayıtlı Olunan Programlara Göre Scheffe Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçları

Kayıtlı Olunan Program	2) Fen Bilgisi Öğretmenliği	3) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
1) Sınıf Öğretmenliği	.035	.079
2) Fen Bilgisi Öğretmenliği	-	.926

*P<.05

Çizelge 4’te görüldüğü gibi, Scheffe Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre, Sınıf Öğretmenliği Programına kayıtlı olan öğretmen adayları ile Fen Bilgisi Öğretmenliği Programına kayıtlı olan öğretmen adayları arasında Sınıf Öğretmenliği Programına kayıtlı olan öğretmen adayları lehine (.05) manidar bir farklılık olduğu saptanmıştır. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programına kayıtlı olan öğretmen adayları ile Sınıf Öğretmenliği Programı ve Fen Bilgisi Öğretmenliği Programına kayıtlı öğretmen adayları arasında ise manidar bir farklılık bulunamamıştır. Bu bulgu, Sınıf Öğretmenliği Programına kayıtlı olan öğretmen adaylarının ($\bar{X}=288.96$) “Ölçme ve Değerlendirme” yeterlik puanlarının Fen Bilgisi Öğretmenliği Programına kayıtlı olan öğretmen adaylarından ($\bar{X}=281.20$) daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Kayıtlı olunan programlar bakımından öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yeterlik puanları ortalamalarının Fen Bilgisi Öğretmenliği Programına göre Sınıf Öğretmenliği Programında yüksek çıkması, Fen Bilgisi Öğretmenliği Programına kayıtlı öğretmen adaylarının söz konusu yeterlikleri kazanacakları “öğretimde planlama ve değerlendirme” dersine yönelik güdülenme eksikliğini akla getirmektedir. Nitekim Hoy ve Woolfolk (1990), Reed ve Bergeman (1992) da öğretmen yeterliğinin anlamı ve yapısını inceledikleri araştırmalarında, güdülemenin öğretmen yeterliklerini etkilediği sonucuna varmışlardır. Ayrıca bu sonuca göre, Sınıf Öğretmenliği Programına devam eden öğretmen adaylarının bir kısmının formu yanıtlarken kendilerini olduklarından daha yeterli gösterme eğilimi içine girdikleri düşünülebilir.

Araştırma ile belirlenen bu sonucun, Gökçe (1999) tarafından yapılan “İlköğretim Öğretmenlerinin Yeterlikleri” adlı araştırmanın bulgularıyla da bir paralellik gösterdiği gözlenmiştir. Söz konusu araştırmada da, “öğrenci başarısını değerlendirme” alanındaki yeterliklere sahip olma düzeyleri bakımından Sınıf Öğretmenliği Bölümünden mezun olan öğretmenler ile

diğer programlardan mezun olan öğretmenler arasında Sınıf Öğretmenliği Bölümüne kayıtlı olan öğretmen adayları lehine manidar bir farklılık olduğu saptanmıştır (Gökçe, 1999).

SONUÇ

Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yeterlik düzeylerini saptamaya yönelik bir ölçme aracı geliştirmek, geliştirilen bu ölçek yoluyla öğretmen adaylarının kendi algılarına dayalı olarak ölçme ve değerlendirme yeterlik düzeylerini saptamak ve bu ölçekten aldıkları puanlar bakımından kayıtlı olunan program değişkenine göre aralarında manidar farklar olup olmadığını araştırmak amacıyla yapılan bu araştırmanın bulgu ve yorumlarına dayalı olarak öğretmen adaylarının, ölçme ve değerlendirme yeterlik puanlarının orta düzeyin üzerinde olmakla birlikte sahip olunması gerektiği gibi yüksek düzeyde olmadığı görülmektedir. Ölçme ve değerlendirme yeterlikleri içerisinde en düşük düzeyde sahip olunan yeterlik, “ölçme araçları türlerine uygun istatistikî işlemleri bilme”, en yüksek düzeyde sahip olunan yeterlik ise, “sınav kağıdının düzeni ile ilgili ilkeleri sınavı hazırlarken uygulayabilme”dir.

Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yeterliklerine sahip olma düzeyleri; kayıtlı oldukları programlara göre manidar bir farklılık göstermektedir. Söz konusu farklılığa bağlı olarak ölçme ve değerlendirme yeterlikleri bakımından Sınıf Öğretmenliği Programına kayıtlı olan öğretmen adaylarının, Fen Bilgisi Öğretmenliği Programına kayıtlı olan öğretmen adaylarından daha yüksek puan ortalamasına sahip olması, “Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Algısı Ölçeği”nin geçerli olduğunu göstermektedir.

Araştırmada elde edilen sonuçlar, ölçeğin çalışma grubundan elde edilen veriler için geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu araştırmanın kapsamadığı, Eğitim Fakültelerinin tüm programlarını içerecek şekilde benzer özelliklerde, farklı gruplarda güvenilirlik ve geçerlik çalışmalarının yinelenmesi ve yapılan analizlerin karşılaştırılması özellikle faktör yapı geçerliğini belirleyebilmek açısından da önemlidir. Ayrıca yapılan analizlerde karşılaştırılan grupların yeterlik puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak manidar fark bulunmakla birlikte pratik manidarlık göz önünde bulundurulduğunda grup karşılaştırması analizlerinin farklı gruplarda ve ölçme-değerlendirme yeterlikleriyle ilişkili olduğu düşünülen diğer değişkenlerle de yapılmasında yarar vardır. Bu bakımdan “Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Algısı Ölçeği” Eğitim Fakültelerinin tüm programlarında kullanılarak araştırmalar yapılmalı ve elde edilen sonuçlar bu araştırmanın sonuçları ile karşılaştırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aydın, C. H. (1999). "Eğitim İletişimi Alanında Delfi Tekniğinin Uygulanışı", *Kurgu Dergisi*, 16, 225-241.
- Balcı, A. (1997). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: 72 TDFO Bilgisayar-Yayıncılık, Gözden Geçirilmiş ve İlave Edilmiş İkinci Baskı.
- Baykul, Y. (2000). *Eğitimde ve Psikolojide ölçme: Klasik Test Teorisi ve Uygulaması*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 1. Baskı.
- Gorsuch, R. L. (1974). *Factor Analysis*. Philadelphia: Saunders.
- Gökçe, E. (1999). *İlköğretim Öğretmenlerinin Yeterlikleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hoy, W. K. and Woolfolk, A. E. (1990). "Prospective Teacher's Sense of Efficacy and Beliefs about Control". *Journal of Educational Psychology*, 82, 1, 81-91. Retrieved December 10, 2002, Web:<http://ericae.net/ericdb/EJ442297.htm>.
- Karlı, M.C., Yıldız, K., Akgün N. ve Cerit, Y. (2001). "Yeni Yönetim Teorilerinin Bazı Kavramları Açısından Eğitim Fakültelerinin Akreditasyonu Uygulamasının Analitik Olarak Değerlendirilmesi". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Yıl:7, S.27.
- Kavak, Y. (1999). "Öğretmen Eğitiminde Yeni Bir Yaklaşım Doğru: Standartlar ve Akreditasyon", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, S.19.
- Kılıç, A. ve Seven, S. (2002). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. Ankara: Pegem A Yayınları, 1. Baskı.
- Küçükahmet, L. (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. L. Küçükahmet (Editör), "Türkiye'de Öğretmenlik Mesleği Kazandırmanın Tarihi Gelişimi" (27-57), İstanbul: Alkım Yayınevi, 2. Baskı.
- Lee, H. B. ve Comrey, A. L. (1979). "Distortions in a commonly used factor analytic procedure". *Multivariate Behavioral Research*, 14, 301-321.

- MEB (1999). *Çağdaş Öğretmen Profili*. Ankara.
- Reed, A. J. S. and Bergeman, V. E. (1992). *In the Classroom: An Introduction to Education*. Guilford, CT: The Dushkin Publishing Group.
- Scherer, R. F., Wiebe F. A., Luther, D. C. and Adams J. S. (1988). "Dimensionality of Coping: Factor Stability Using the Ways of Coping Questionnaire", *Psychological Reports*, 62, 763-770.
- Sözer E. (1991). "Türk Üniversitelerinde Öğretmen Yetiştirme Programlarının Öğretmenlik Davranışlarını Kazandırma Yönünden Etkililiği", *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Eskişehir: 4 (1-2).
- Tavşancıl, E. ve Keser, H. (2002). "İnternet Kullanımına Yönelik Likert Tipi Bir Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi", *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 79-100.
- Turgut, M. F. (1977). *Tutumların Ölçülmesi, Eğitimde Ölçme Teknikleri Ders Notu*. No:7.
- Ulutaş, S. (2003). *Genel Liselerdeki Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Alanındaki Yeterlikleri İle Ölçme ve Değerlendirme İlkelerini Uygulama Düzeylerinin Araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ülkü, S. ve Koç, N. (1978). "Faktör Analizi Yetenekleri Sınıflama (Ayırtetme)", *A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1-2), 25-34.
- YÖK (1999). *Türkiye'de Öğretmen Eğitiminde Standartlar ve Akreditasyon*. Ankara: YÖK / Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Öğretmen Eğitimi Dizisi.
- YÖK (1998). *Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*. Ankara.